

Wyrok z dnia 8 kwietnia 1998 r.

I PKN 28/98

Porozumienie o przejęciu prowadzenia publicznych szkół podstawowych przez gminę, zawarte z kuratorium oświaty, nie może wyłączyć stosowania art. 23¹ KP w odniesieniu do pracowników wykonujących obsługę administracyjno-gospodarczą i finansowo-księgową przejętych szkół.

Przewodniczący SSN: Andrzej Kijowski, Sędziowie SN: Adam Józefowicz (sprawozdawca), Zbigniew Myszka.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 8 kwietnia 1998 r. sprawy z powództwa Anny L. przeciwko Urzędowi Gminy i Miasta w Ż., Szkole Podstawowej [...] w Ż. i Kuratorium Oświaty w P. o przywrócenie do pracy, na skutek kasacji powódki od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie z dnia 4 lipca 1997 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i poprzedzający go wyrok Sądu Rejonowego-Sądu Pracy w Kutnie z dnia 8 kwietnia 1997 r. [...] oraz przekazał sprawę temu Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e n i e

Anna L. wystąpiła z powództwem przeciwko Urzędowi Gminy i Miasta w Ż. o przywrócenie do pracy.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa oraz o przypozwanie do sprawy Dyrektora Szkoły Podstawowej [...] w Ż. i Kuratorium Oświaty w P. Wezwani do udziału w sprawie: Szkoła Podstawowa [...] w Ż. i Kuratorium Oświaty w P. wnieśli o oddalenie powództwa.

Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Kutnie wyrokiem z dnia 8 kwietnia 1997 r. [...] oddalił powództwo. Sąd ustalił, że Anna L. była zatrudniona w Miejsko-Gminnym Zes-

pole Ekonomiczno-Administracyjnym dla szkół w Ż. od 1 października 1978 r. do dnia 28 lutego 1991 r. na stanowisku starszego inspektora d/s planowania i funduszu płac. Od 1 marca 1991 r. do 30 listopada 1996 r. pracowała w Zespole Jednostek Budżetowych w Ż. (który był następcą prawnym wymienionego Miejsko-Gminnego Zespołu Ekonomiczno-Administracyjnego) na stanowisku starszego specjalisty do spraw funduszu płac. W dniu 29 grudnia 1995 r. zostało zawarte porozumienie między pozwanym i wezwanymi do udziału w sprawie o przejęciu przez Miasto i Gminę Ż. do prowadzenia (jako zadanie własne) publicznych szkół podstawowych na podstawie ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. Nr 95, poz. 425 ze zm.). Kuratorium Oświaty w P. przekazało pozwanemu Miastu i Gminie w Ż. prowadzenie jako zadanie własne szkół podstawowych. Pozwany przejął nauczycieli i pracowników obsługowo-administracyjnych według stanu na dzień 31 grudnia 1995 r. W aneksie do porozumienia z 1 stycznia 1996 r. Zarząd Miasta i Gminy zobowiązał się do nawiązania stosunku pracy z pracownikami Zespołu Jednostek Budżetowych po rozwiązaniu przez Zespół umów o pracę. Zobowiązania pieniężne (z mocy aneksu nr 2 do porozumienia), wynikające ze stosunku pracy Anny L. przejęło Kuratorium Oświaty w P. Na polecenie Kuratorium Oświaty w P. dyrektor Szkoły Podstawowej [...] w Ż., któremu podlegał Zespół Jednostek Budżetowych wypowiedział powódce umowę o pracę po uprzednim wystąpieniu do związków zawodowych z zawiadomieniem o zamiarze rozwiązania z powódką umowy o pracę. Związki zawodowe nie zajęły stanowiska w sprawie. Wypowiedzenie umowy o pracę było doręczone powódce 28 października 1996 r. Na podstawie art. 36¹ KP skrócono okres wypowiedzenia do 1 miesiąca. Po likwidacji Zespołu Jednostek Budżetowych wypłacono powódce odprawę w wysokości 3-miesięcznego wynagrodzenia zgodnie z ustawą z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. z 1990 r. Nr 4, poz. 19 ze zm.). Kuratorium Oświaty zrefundowało Urzędowi Miasta i Gminy wynagrodzenie i odprawę należne powódce.

Powódka odmówiła przyjęcia propozycji zatrudnienia jej w Spółce „M.M.”, a po powrocie ze zwolnienia lekarskiego (które trwało od 30 kwietnia do 26 października 1996 r.), nie było możliwości zatrudnienia jej w Urzędzie Miasta i Gminy w Ż.

Zdaniem Sądu Rejonowego nie budzi wątpliwości, że w świetle art. 3 KP pracodawcą powódki był dyrektor Szkoły Podstawowej [...] w Ż., który nawiązał z nią

stosunek pracy, dokonywał zmian w zakresie jej warunków pracy i płacy, a po likwidacji Zespołu Jednostek Budżetowych wręczył jej wypowiedzenie umowy o pracę.

W pierwszym aneksie do wymienionego porozumienia z dnia 29 grudnia 1995 r. Urząd Miasta i Gminy w Ż. zobowiązał się do nawiązania z powódką umowy o pracę, ale w następnym aneksie obowiązek ten anulowano. Powódka nie zgłosiła roszczeń z tytułu niedotrzymania obietnicy jej zatrudnienia w Urzędzie Miasta i Gminy, lecz wniosła pozew o przywrócenie do pracy w tym Urzędzie, gdzie nie ma możliwości jej zatrudnienia.

Zdaniem Sądu Rejonowego, powódka otrzymała wszystkie świadczenia związane z likwidacją w Ż. Zespołu Jednostek Budżetowych przy Szkole Podstawowej [...]. Gmina przejęła tylko prowadzenie szkół podstawowych, a nie Zespołów Jednostek Budżetowych (art. 104 ustawy o systemie oświaty). Dlatego powództwo oddalił.

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie wyrokiem z dnia 4 lipca 1997 r. [...], oddalił apelację powódki od powyższego wyroku Sądu Rejonowego-Sądu Pracy w Kutnie z dnia 8 kwietnia 1997 r. W uzasadnieniu wyroku Sąd Wojewódzki stwierdził, że Sąd Rejonowy poczynił trafne ustalenia co do tego, iż dyrektor pozwanej szkoły nawiązał stosunek pracy z powódką i dokonywał zmian jej warunków pracy i płacy. Wprawdzie decyzję o przekształceniu Miejsko-Gminnego Zespołu Ekonomiczno-Administracyjnego Szkół w Ż. w Zespół Jednostek Budżetowych podjął w dniu 15 listopada 1990 r. Kurator Oświaty i Wychowania w P., ale z decyzji tej jednoznacznie wynika, że Zespół ten był bezpośrednio podporządkowany dyrektorowi pozwanej Szkoły i był jednostką organizacyjną Szkoły. Sąd Wojewódzki uznał, że skoro pozwana Szkoła była pracodawcą powódki w rozumieniu art. 3 KP, to z tego tytułu jest ona biernie legitymowana, niezależnie od tego kto i w jakim zakresie sprawował nadzór nad szkołą. Ponadto nie ma znaczenia prawnego w sprawie okoliczność, że w zakresie działania Zespołu była obsługa szkół z terenu miasta i gminy. Wprawdzie Urząd Miasta i Gminy przejął w drodze porozumienia prowadzenie szkoły stosownie do przepisów ustawy o systemie oświaty, to jednak - zdaniem Sądu Wojewódzkiego - nie ma zastosowania art. 23¹ KP, gdyż zmiana organu prowadzącego szkoły nie może być utożsamiana ze zmianą pracodawcy powódki. Zakładem pracy dla powódki pozostawała nadal szkoła, bowiem jej dyrektor reprezentujący szkołę uprawniony był do złożenia oświadczenia o wypowiedzeniu

powódce umowy o pracę. Bez znaczenia jest fakt, z czyjej inicjatywy takie oświadczenie złożył.

Jeśli chodzi o ocenę, czy wypowiedzenie było uzasadnione w rozumieniu art. 45 KP, to - zdaniem Sądu drugiej instancji - ustalenia Sądu Rejonowego, aczkolwiek są wyrażone ogólnikowo, to jednak są trafne, gdyż likwidacja Zespołu Jednostek Budżetowych była jedyną przyczyną wypowiedzenia powódce umowy o pracę. W związku z tym Sąd Wojewódzki uznał, że wypowiedzenie umowy o pracę było uzasadnione i dokonane zostało z zachowaniem wymagań formalnych, w tym trybu konsultacji zamiaru wypowiedzenia ze związkami zawodowymi, zgodnie z art. 38 KP. Skoro pracodawcą powódki była szkoła, to ani pozwany Urząd, ani Kuratorium w P. nie są legitymowane w sprawie przywrócenia powódki do pracy. Nie znajduje też uzasadnienia w materiale dowodowym twierdzenie powódki, iż doszło do zobowiązania Urzędu do nawiązania z nią stosunku pracy. Dłuższa choroba powódki utrudniła jej zatrudnienie w Urzędzie, gdyż decyzje dotyczące zatrudnienia podejmowano niezwłocznie i nie było możliwe oczekiwanie na powrót powódki do pracy. Powódka nie była stroną porozumienia i nie może z jego treści wywodzić żądania objętego pozwem.

Pełnomocnik powódki wniosła kasację od powyższego wyroku, któremu zarzuciła naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 3, art. 3¹ oraz art. 23¹ KP na skutek przyjęcia, że pracodawcą powódki po 1 stycznia 1996 r. była nadal Szkoła Podstawowa [...] w Ż. pomimo przekazania przez kuratora szkół podstawowych Miastu i Gminie Ż. Z równoczesną likwidacją, stanowiącego część szkoły Zakładu Jednostek Budżetowych - zdaniem skarżącej - nastąpiło przejęcie części zakładu pracy w związku z przejęciem zadań i pracowników tego Zakładu przez Urząd Miasta i Gminy w Ż. Po 1 stycznia 1996 r. dyrektor Szkoły Podstawowej [...] w Ż. nie otrzymał od Burmistrza Miasta i Gminy upoważnienia do działania w jego imieniu w sprawach z zakresu pracy tych pracowników.

Ponadto skarżąca zarzuciła w kasacji naruszenie art. 38 § 1 KP przez przyjęcie, że pracodawca nie był obowiązany bezpośrednio przed dokonaniem wypowiedzenia umowy o pracę w dniu 28 października 1996 r., ponowić konsultacji ze związkami zawodowymi pomimo pism skierowanych do organizacji związkowych w dniu 25 kwietnia 1996 r., informujących o zamiarze rozwiązania umowy o pracę z powódką z dniem 31 maja 1996 r. Skarżąca uważa, że należało ponownie wyczerpać tryb konsultacji wypowiedzenia umowy ze związkami zawodowymi.

Powódka wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającego go wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu z uwzględnieniem należnych powódce kosztów procesu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja podlega uwzględnieniu, pomimo iż nie wszystkie jej zarzuty są zasadne. Trafny jest w szczególności zarzut naruszenia prawa materialnego, to jest art. 3, art. 3¹ i art. 23¹ § 2 KP. Z ustaleń Sądu pierwszej instancji skorygowanych przez Sąd drugiej instancji wynika, że powódka była zatrudniona najpierw w Miejsko-Gminnym Zespole Ekonomiczno-Administracyjnym Szkół w Ż., a po jego przekształceniu przez Kuratora Oświaty i Wychowania w P. decyzją z dnia 15 listopada 1990 r. w Zespół Jednostek Budżetowych, pracowała w tym Zespole do 30 listopada 1996 r. Sądy obu instancji przyjęły, że Zespół ten z mocy wymienionej decyzji był bezpośrednio podporządkowany dyrektorowi Szkoły Podstawowej [...] w Ż. W związku z tym Sąd Wojewódzki uznał, że Zespół ten był jednostką organizacyjną szkoły, która była pracodawcą powódki w rozumieniu art. 3 KP i z tego tytułu szkoła ta jest biernie legitymowana w sprawie. Otóż wniosek ten budzi wątpliwości. Jeżeli Zespół, w którym powódka pracowała, działał na podstawie zarządzenia Ministra Oświaty i Wychowania z dnia 11 sierpnia 1984 r. w sprawie powoływania i zasad działania szkół oraz scentralizowanych służb ekonomiczno-administracyjnych szkół w resorcie oświaty i wychowania (Dz.Urz. Min. Oświaty i Wychowania Nr 11, poz. 63 ze zm.), to zarzut kasacji wadliwego określenia Szkoły [...] w Ż. jako zakładu pracy powódki należy uznać za trafny. Z § 1 ust. 2 tego zarządzenia wynika, że z upoważnienia organu bezpośrednio nadzorującego szkoły może być scentralizowana w jednej ze szkół obsługa administracyjno-gospodarcza i finansowo-księgową szkół. W związku z tym dyrektor Szkoły Podstawowej [...] w Ż. działał w stosunku do pracowników z upoważnienia zawartego w § 1 ust. 2 decyzji z dnia 15 listopada 1990 r. Kuratora Oświaty i Wychowania w P., który nadzorował i finansował działalność Zespołu z kredytów budżetowych planowanych na działalność szkół (§ 6 wymienionego zarządzenia), do dnia przejścia szkół przez Miasto i Gminę Ż., to jest do 1 stycznia 1996 r. Brak jest ustaleń Sądu na jakiej podstawie i z czyjego upoważnienia działał dyrektor Szkoły Podstawowej [...] w Ż. po przejściu szkół przez Gminę, podejmując czynności prawne dotyczące rozwiązania stosunku pracy z Anną L. w dniu 28 października

1996 r. [...]. Sąd drugiej instancji nie wyjaśnił też, dlaczego uznał te czynności dyrektora za skutkujące rozwiązaniem z powodką umowy o pracę.

Sądy obu instancji poczyniły ustalenia w oparciu o dołączoną do akt kopię Porozumienia z dnia 29 grudnia 1995 r., z mocy którego zgodnie z art. 104 ust. 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. Nr 95, poz. 425 ze zm.) Miasto i Gmina Ż. przejęła prowadzenie (jako zadanie własne) publicznych szkół podstawowych, znajdujących się w obrębie Miasta (Gminy) Ż., podległych do daty przejścia Kuratorium Oświaty w P., ale nie wyprowadziły z tych ustaleń prawidłowych wniosków, wynikających z art. 23¹ § 1 i 2 KP. Z § 2 tego Porozumienia wynika, że Zarząd Miasta i Gminy Ż. przejął nauczycieli oraz pracowników administracyjno-obsługowych szkół podstawowych według stanu na dzień 31 grudnia 1995 r., z tym że przejście pracowników Z.J.B. uregulowano odrębnymi porozumieniami. Z aneksu nr 4 do Porozumienia wynika, że zobowiązania pieniężne wynikające z umowy o pracę Anny L. za okres od 1 stycznia 1996 r. do dnia rozwiązania stosunku pracy będą pokryte ze środków Gminy i Miasta Ż. a Kuratorium Oświaty w P. wydatki te zrefunduje. Sąd Wojewódzki nie zwrócił uwagi na stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z dnia 20 maja 1993 r., I PRN 40/93 i I PRN 41/93 (OSNCP 1994 z. 4, poz. 89), w którym stwierdzono, że „przekształcenia stosunku pracy po stronie podmiotowej, z mocy art. 23¹ § 1 KP następują w sposób automatyczny w wyniku przejścia zakładu pracy w całości lub części przez inny zakład, a więc w następstwie decyzji i faktów, które są równoważne z takim przejściem i przekształcenia te są niezależne od tego czy i jakiego rodzaju decyzja została podjęta co do „przekazania” pracowników. Miasto i Gmina Ż. przejęła prowadzenie szkół jako zadanie własne wraz z pracownikami szkół i obsługi. Zdaniem Sądu Najwyższego nastąpiło także przejście przez Gminę zadań administracyjno-gospodarczych i finansowo-księgowych w odniesieniu do szkół, które wykonywali pracownicy Zespołu Jednostek Budżetowych, w tym powódka. Porozumienie o przejściu prowadzenia publicznych szkół podstawowych przez gminę nie może wyłączyć stosowania art. 23¹ KP w odniesieniu do części pracowników spełniających zadania obsługi administracyjno-gospodarczej i finansowo-księgowej przejętych szkół. Gmina wraz z przejściem prowadzenia szkół wchodzi z mocy samego prawa w dotychczasowe stosunki pracy z pracownikami tych szkół i jednostkami organizacyjnymi obsługującymi przejęte szkoły, niezależnie od tego, jak ta kwestia została uregulowana między przekazującym szkoły Kuratorium Oświaty i przejmującą prowadzenie szkół podstawowych Gminą w porozumie-

niu, stanowiącym podstawę przejęcia szkół. Zlikwidowanie odrębności zespołu obsługi po przejęciu szkół i przekształceniu organizacji wykonywania zadań obsługi szkół nie niweczy przejęcia przez gminę tej części zakładu pracy, w której pracownicy obsługi szkół byli zatrudnieni.

Sąd Wojewódzki ustalił, że „po przejęciu przez pozwany Urząd szkół podstawowych z dniem 1 stycznia 1996 r. pracownicy Z.J.B. pracowali do 31 marca 1996 r. przy opracowywaniu bilansu i rozliczeniu dokumentacji i otrzymywali wynagrodzenie z Urzędu Gminy”, a więc kontynuowali dotychczasowe stosunki pracy. Z tego faktu wynika, że gmina zatrudniała pracowników Z.J.B. po przejęciu prowadzenia szkół, co wskazuje na ustanie więzi tych pracowników z dotychczasowym pracodawcą. Potwierdza to refundacja wydatków Gminy z tego tytułu przez Kuratorium Oświaty w P. [...]. Powyższych kwestii Sądy obu instancji nie rozważyły przy ocenie legitymacji biernej pozwanego Urzędu Miasta i Gminy w Ż. oraz Kuratorium Oświaty w P. z punktu widzenia art. 23¹ § 2 KP. Z tego względu kasacja wymaga uwzględnienia, pomimo iż zarzut naruszenia art. 38 § 1 KP jest nieuzasadniony, gdyż powtórna konsultacja zamiaru wypowiedzenia powódce umowy o pracę z tej samej przyczyny po długotrwałej chorobie nie była potrzebna.

Mając to wszystko na uwadze Sąd Najwyższy na zasadzie art. 393¹³ § 1 KPC orzekł, jak w sentencji.

=====